

Expertisepunt Basisvaardigheden

Resultaten vragenlijst: Welke behoeften, vraagstukken en uitdagingen zijn er rondom basisvaardigheden?

Auteurs: Jurriaan Omlo en Krista van Mourik

Met dank aan: Djuna Buizer en Jolinde Dermaux

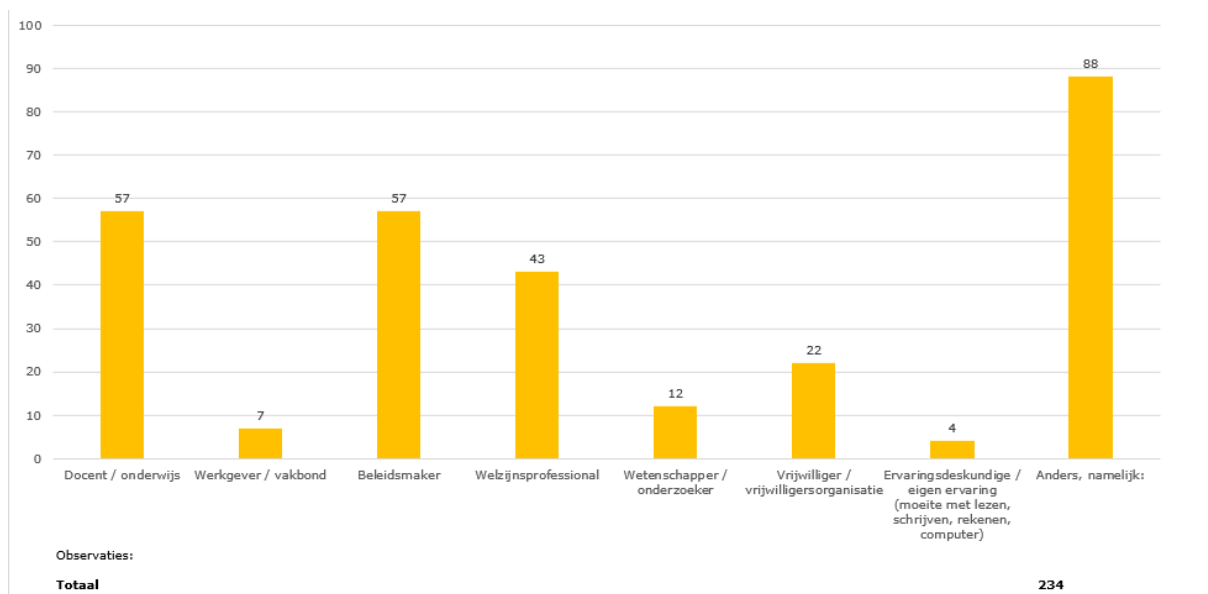
Inleiding

Het Expertisepunt Basisvaardigheden heeft, middels een online survey, een behoeftepeiling uitgevoerd om in kaart te brengen welke behoeften, vraagstukken en uitdagingen er leven op het terrein van basisvaardigheden. De inzichten worden gebruikt om te bepalen welke thema's extra aandacht en onderzoek verdienen. Denk aan het bepalen van thema's voor kennisateliers, werkbezoeken en andere activiteiten en producten van het Expertisepunt Basisvaardigheden. Graag delen we de opgedane inzichten, zodat anderen hier ook gebruik van kunnen maken. In de volgende paragraaf lichten we toe hoe de survey is opgezet. Vervolgens bespreken we de resultaten.

De vragenlijst, respons en kenmerken van de respondenten

De vragenlijst bevat open en gesloten vragen. De vragen hebben betrekking op de behoeften, vraagstukken en uitdagingen van mensen die werken aan het versterken van basisvaardigheden. De vragenlijst is verstuurd naar personen die zich hebben aangemeld voor de nieuwsbrief van het Expertisepunt Basisvaardigheden (EB). Daarnaast is de vragenlijst onder de aandacht gebracht via personen en organisaties die zich inzetten voor het thema basisvaardigheden.

In totaal hebben 187 personen de vragenlijst volledig ingevuld. Daarnaast hebben 47 personen de vragenlijst gedeeltelijk ingevuld. Omdat ook deze antwoorden informatie bevatten over de kennisbehoeften, zijn deze meegenomen in de analyse. Om een beeld te krijgen van de groep respondenten, is gevraagd tot welke beroeps- of doelgroep zij behoren. De respondenten konden kiezen tussen zeven categorieën en de optie 'anders, namelijk'. Hieruit kwam het volgende beeld naar voren. Het merendeel van de respondenten bestaat uit onderwijsprofessionals (57), beleidsmakers (57) en welzijnsprofessionals (43). Beduidend minder vrijwilligers (22) en wetenschappers (12) hebben de enquête ingevuld. Weinig werkgevers (7) en ervaringsdeskundigen (4) namen deel aan de survey.

Figuur 1 Bij welke beroeps- of doelgroep hoor jij? Er waren meerdere antwoorden mogelijk.

Een deel van de respondenten (n=88) herkent zich niet, of niet volledig in de gegeven antwoordopties. Respondenten die kozen voor de optie 'anders' omschrijven zichzelf voornamelijk als werkzaam bij een bibliotheek' (32%). Andere respondenten zijn coördinatoren van een taalhuis, taalpunt of taalnetwerk (20%), adviseur, bijvoorbeeld bij een POI (provinciale ondersteuningsinstelling) (19%), kunstenaars¹ (5%), fondsenmedewerkers (2%), toezichthouders overheid (2%) en zorgmedewerkers (2%).

Resultaten

De respondenten zijn gevraagd naar de mate waarin zij behoefte hebben aan kennis over basisvaardigheden, meer specifiek naar lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden.

Figuur 2 In hoeverre heb je behoefte aan kennis over onderstaande basisvaardigheden?

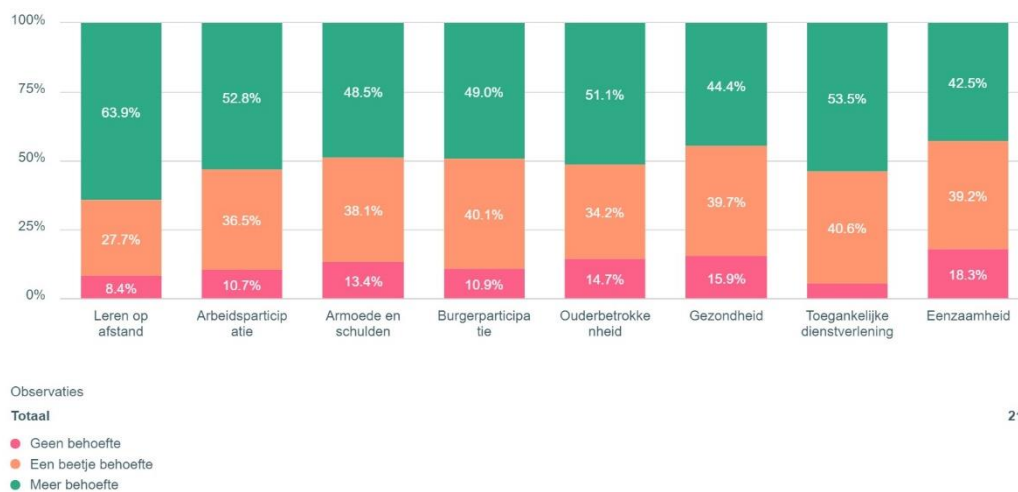
Uit bovenstaande figuur blijkt dat er behoefte is aan meer kennis over alle basisvaardigheden. Vooral ten aanzien van digitale vaardigheden is veel behoefte aan kennis; bijna 60% van de respondenten geeft aan veel behoefte te hebben aan kennis. Deze behoefte is voornamelijk aanwezig bij welzijnsprofessionals, wetenschappers, beleidsmakers en docenten. De behoefte aan kennis rondom lezen, schrijven en rekenen is vergelijkbaar; ongeveer 40% van de respondenten geeft aan veel behoefte te hebben aan kennis. Er is vooral behoefte aan verdieping, hetgeen lijkt te betekenen dat veel respondenten de nodige basiskennis al bezitten. Anderen hebben een voorkeur voor praktisch toepasbare kennis:

“Ik heb geen behoefte aan algemene informatie over deze basisvaardigheden. Ik vind het wel interessant om te weten wat ik kan bijdragen om mensen te vinden die moeite hebben met basisvaardigheden. Hoe kan ik maatschappelijk partners activeren om hiermee aan de slag te gaan.”

¹ Onder kunstenaars verstaan we hier: copywriter, educatief auteur, specialist media, student kunsteducatie en fotograaf

Bij de open antwoordmogelijkheden noemen de respondenten verschillende concrete kennisbehoeften. Sommige behoeften hebben betrekking op werkwijzen en methoden zoals gesprekstechnieken, manieren om de doelgroep succesvol te werven en te bereiken, cultuursensitief werken en het inzetten van kunstinterventies. Deze behoeften worden voornamelijk geuit door welzijnsprofessionals. Ervaringsdeskundigen benadrukken het belang van omgaan met schaamte. Beleidsmakers hebben behoefte aan ideeën hoe zij kennis toegankelijk en beschikbaar kunnen maken voor de doelgroep. We zien dat verschillende respondenten een beter overzicht willen verkrijgen van de professionele infrastructuur (welke organisaties en personen houden zich met welke thema's rondom basisvaardigheden bezig?) en meer kennis willen bezitten over toegankelijke dienstverlening en digitale dienstverlening.

Geregeld worden er ook inhoudelijke kennisbehoeften genoemd, bijvoorbeeld ten aanzien van laaggecijferdheid. Daarnaast worden er in de open antwoordcategorie uiteenlopende thema's genoemd die raken aan basisvaardigheden, zoals inclusie, participatie, emancipatie, mensenrechten, financiën, wonen en huren. Dit sluit aan bij het beeld dat is ontstaan uit vragen die expliciet gaan over maatschappelijke vraagstukken. Concreet is gevraagd in hoeverre respondenten behoefte hebben aan kennis rondom acht thema's, namelijk: arbeidsparticipatie, armoede en schulden, burgerparticipatie, ouderbetrokkenheid, gezondheid, leren op afstand, toegankelijke dienstverlening en eenzaamheid.

Figuur 3 Antwoorden op de vraag: in hoeverre heb je behoefte aan kennis over onderstaande thema's?

Een aanzienlijke meerderheid (63.9%) geeft aan dat leren op afstand het belangrijkste thema is. In de toelichting op hun antwoord, verwijzen respondenten naar de actualiteit hiervan als gevolg van covid-19. Bovenstaand figuur maakt eveneens duidelijk dat er ook ten aanzien van de andere maatschappelijke thema's meer behoefte bestaat aan kennis.

Uitdagingen

Naast de behoefte aan kennis, is respondenten gevraagd welke uitdagingen ze tegenkomen in hun regio, werkveld of dagelijkse werkzaamheden rondom basisvaardigheden. Vaak wordt het signaleren, bereiken en motiveren van de doelgroep genoemd. Een specifieke uitdaging – die tijdens de coronacrisis nog sterker speelt – is het online bereiken en ondersteunen van de doelgroep. Een andere uitdaging is er op het gebied van samenwerking.

“Het vinden en bereiken van de doelgroep. Het is een lastig onderwerp om bespreekbaar te maken, vooral bij NT1.”

Respondenten geven aan dat de samenwerking beperkt of afwezig is en dat er een versnippering is van aanbod en kennis. Soms resulteert dat in te veel aanbod of “dubbel” aanbod en een gebrek aan borging van succesvolle aanpakken. Beleidsambtenaren bij gemeenten geven aan dat er zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie te weinig integraal wordt gewerkt. Er zou een gebrek aan urgentiegevoel zijn dat er sprake is van een structureel probleem. Mogelijk hangt dit ook samen met de constatering van beleidsambtenaren dat de (gemeentelijke) diensten onvoldoende toegankelijk zijn en onvoldoende rekening houden met burgers met beperkte basisvaardigheden, in het bijzonder op het vlak van digitale vaardigheden. Door de verkokering is er ook te weinig aandacht voor de multiproblematiek die soms speelt bij mensen met beperkte basisvaardigheden. Denk aan problemen ten aanzien van de gezondheid, financiën (schulden), eenzaamheid, werk en gezinsproblematiek.

Tot slot vinden respondenten dat de inzetbaarheid van zowel professionals als vrijwilligers bij doelgroepen met onvoldoende basisvaardigheden meer aandacht moet krijgen. Waar vrijwilligers nog training kunnen gebruiken om hun vaardigheden te professionaliseren, geldt voor professionals dat zij door de werkdruk en gebrek aan tijd te weinig aandacht en ondersteuning bieden aan de doelgroep.

Suggesties voor onderzoek

We zagen hiervoor dat er in de praktijk uitdagingen zijn om de doelgroep te bereiken en te motiveren. Veel respondenten vinden het belangrijk dat er hier meer onderzoek naar komt.

“Onderzoek naar hoe bereik ik mijn doelgroep? Maar ook: hoe verleid ik mensen om te investeren in hun basisvaardigheden? Dat je een brief van de Belastingdienst zelfstandig kunt begrijpen, lijkt mij niet de grootste motivatie. Wat is er nog meer? Hoe maak je het leuk?”

Daarnaast vinden respondenten onderzoek naar succesvolle aanpakken en goede voorbeelden belangrijk, bijvoorbeeld ten aanzien van integraal werken, educatie, preventie, passend aanbod voor multiprobleem huishoudens. Inzicht in wat wel en niet werkt kan volgens respondenten ook verstevigd worden door te leren van het perspectief van ervaringsdeskundigen. Eveneens wordt genoemd dat het belangrijk is om de doelgroep te betrekken bij onderzoek, bijvoorbeeld door te vragen naar hun wensen en behoeftes.

Respondenten – met name wetenschappers – benadrukken het belang om meer onderzoek te doen naar laaggecijferdheid. Vergeleken met onderzoek naar laaggeletterdheid blijft de kennis over

beperkte rekenvaardigheden achter. Onderzoek naar laagcijferdheid zou de doelgroep en hun behoeften in beeld kunnen brengen, antwoord kunnen geven op de vraag welke competenties professionals moeten bezitten om deze doelgroep succesvol te ondersteunen en duidelijk maken welke interventies effectief zijn.